

Leven

REPORTAGE FLINKE AANWAS VAN IMKERIJ

Bijenhouden wordt hip. Waarom? Selfmade imkers leggen uit.

Door **Eileen Ros** Foto's **Joost van den Broek**

Ben je bang? Ze zijn niet agressief hoor. Bijen steken zelden – dan gaan ze dood.' Christiaan Fruneaux hijst zich in een imkerpak in een volkstuinencomplex in Amsterdam, op een steenworp afstand van de creatieve broedplaats waar hij werkt met zijn vrienden Björn, Joost en Jasper. Er hangt een indringende geur van, jawel, honing.

Christiaan (34), schrijver en bladenmaker, trekt voorzichtig de deksel van de kast en blaast tabaksrook naar binnen. Daar worden de bijen rustig van. Vervolgens wipt hij één van de ramen, zwaar door de honing, voorzichtig omhoog. Bijen vliegen op, duwen tegen het gaas van het imkerpak en vliegen weer terug naar de kast.

'Als je goed kijkt', fluistert Christiaan, 'zie je een gelig goedje op hun pootjes. Dat is stuifmeel. Een goed teken. Dat betekent dat ze vandaag zijn uitgevlogen en op bloemen hebben gezeten, ondanks het slechte weer.' Even later wijst hij naar een groepje zoemende bijen pal voor zijn neus. 'Moet je zien. Ze vormen met z'n allen één identiteit. Een soort megaorganisme. Superinteressant. En voelde je dat plakkerige bruine spul wat aan de kasten kleef? Dat is de propolis. Het werkt genezend. Jasper gebruikt het voor wondjes.'

Twee jaar geleden las Christiaan een stuk over de bijensterfte in *The New York Times*. Hij nam het verontwaardigde artikel mee naar zijn vrienden. Inmiddels beheren Christiaan, Björn, Joost en Jasper twee bijenvolken in het volkstuinencomplex.

Christiaan: 'We wilden de wereld redden!' Jasper: 'Toen Christiaan voorstelde

om met z'n allen imker te worden, hadden we net moestuintjes aangelegd. We wilden zelfredzaam zijn, weten waar de melk in pakken vandaan komt. Het houden van bijen paste in die filosofie.'

De Nederlandse imkerij beleeft een opleving. Cursussen in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag hanteren wachtlijsten. Onlangs bezochten tientallen jongeren het hippe bijenfestival Beeing in Amsterdam.

Voorzitter van De Bijenstichting Jaap Molenaar wijt de belangstelling aan de vele nieuwsberichten over bijen. Hij is blij met de aanwas van nieuwe, vaak jonge bijenhouders in de vergrijzende imkerij.

De Nederlandse imkerij, ruim achtduizend imkers van wie tien beroeps, heeft nog heel wat te bereiken. In landen als Frankrijk, Italië en Joegoslavië hebben de bijen het beter. Wetten verbieden het gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen, waar Nederland Europees koploper is in het gebruik van die middelen. Daarbij bestaan in die landen meer rommelige erven en verlaten stukken natuur en genieten imkerverenigingen er financiële steun van de overheid.

Christiaan: 'Om heel eerlijk te zijn, we hebben de kasten nog steeds, doordat we het samen doen. Ik ben totaal niet praktisch. Ik kom met ideeën. Joost organiseert graag. Die zette ons direct op de mailinglist van een vereniging van imkers. En Björn en Jasper zijn het meest trouw. Zij zorgen voor continuïteit.'

Jasper: 'En als we het fout doen, krijgen we op onze kop van überimker Dirk, een oudere imker die vlak bij onze kasten staat. Heel nuttig.'

Ondanks hun reizen, feesten en drukke stadslevens blijven de vrienden hun volken onderhouden. Wanneer de bijen in het voorjaar uit de kasten vliegen, zijn de vrienden erbij, tussendoor eens in de twee weken en in het najaar. Dan worden de bijen extra gevoed met suikerwater en behandeld tegen ziektes en parasieten. 's Winters, als de bijen in de kasten blijven wegens de kou, worden potjes en kasten schoongemaakt en kapotte spullen gerepareerd.

In ruil voor de inzet geven de bijen

'Moet je zien. Ze vormen met z'n allen één identiteit. Een soort megaorganisme. Superinteressant.'

Ieder jaar ongeveer 40 liter honing, verdeeld over potjes van 450 gram die voor 3 euro per stuk worden verkocht in een Marokkaans avondwinkelte en in een week zijn uitverkocht. Van de opbrengst kopen de vrienden potjes, boeken, imkerpakken, kunstraten en een auto om naar de volkstuin te rijden. Het houden van bijen werkt aanstekelijk. Op het terrein van de broedplaats pronkt inmiddels een graffititekening van bijen en bloemen. Vorig jaar ging een groep bevriende kunstenaars op cursus.

Wouter Bauman (35), beleidsmedewerker milieu voor de gemeente Rotterdam, is één van de jongste imkers van de havenstad. Bijen zijn als huisdieren, vertelt hij enthousiast. Wouter plant zijn vakanties om het voor

Bijzaak

imkers drukke voor- en najaar heen; als hij thuis is van een reis, haast hij zich naar zijn vier kasten.

'Een paar jaar geleden vloog een zwerm bijen de straat in van een vriendin', zegt Wouter. 'Er werd een imker gebeld. Ik keek toe hoe hij de bijen voorzichtig op een stokje een kast in stuurde. Fascinerend.'

Wouter ging op cursus, kreeg een volk van een oudere imker cadeau – traditie in de imkerij – en houdt sindsdien ongeveer 200 duizend bijen op een veldje van de Rotterdamse imkervereniging Het Ambrosiusgilde, even buiten de stad.

Wouter vindt het houden van bijen 'best ingewikkeld'. Zo is er weinig bekend over bijenziektes en effecten van bestrijdingsmiddelen. Oudere imkers op het veldje adviseerden hem onlangs Thymovar in zijn kasten te leggen. Olie op basis van tijm. Goed tegen de gevreesde varroamijt, een parasiet die zich voortplant op het broed (eieren) van honingbijen en zo bijenvolken verzwakt.

Wouter en Christiaan en zijn vrienden houden bijen op een 'bijvriendelijke' manier. Niet de honingopbrengst, maar het welzijn van de bijen staat voorop. Bij een tegenvallend bijenjaar als dit, met veel regen en verwelkte bloemen, wordt minder tot geen honing weggenomen. Zo hebben de bijen een voorraadje voedsel tijdens de winter, wanneer ze tot het voorjaar in hun kasten verblijven.

De laatste jaren nam vooral het duurzaam imkeren een vlucht. Voorzitter van de Nederlandse Bijenstichting Jaap Molenaar spreekt zelfs van een 'nieuwe generatie imkers', die bijen zo veel mogelijk met rust laten, zelf kasten bouwen (van cederhout,

extra sterk), terug gaan naar het 'ambachtelijke'. Bijen zouden er rustiger van worden.

Oudere imker Gemma Reker (71) kan het weten. Tegen alle adviezen in begon ze in 1984 als één van de eerste vrouwelijke én duurzame imkers van Nederland. Sindsdien zijn alle jaren spannend. Is het volk goed gehumeurd? Hoeveel potjes honing zullen ze geven? Afgelopen voorjaar was even schrikken. Gemma trof de bijen beschimmeld aan in de kasten. Vermoedelijk gestorven door de kou. Aan de nieuwe bijen die ze van een andere imker kreeg, moet ze nog even wennen.

'Een ontzettend chagrijnig volk. Onrustig. En ze steken snel.' Gemma, die bij vrienden in de Amsterdamse binnenstad nog een kast beheert, vertelt veel en uitvoerig. Zo heb je bijenvolken die heel vredelievend en rustig zijn en heel opvliegende. Die laatste geven meer honing. Wanneer onweer nadert, zijn de diertjes vaak ietwat geprikkeld. En wisten beginners dat bijen vanuit een bevruchtungsstation op Schiermonnikoog kunnen worden verstuurd per post? In een enveloppe, met doosje met suikerklontje, een koningin en een paar werksters.

Wouter Bauman zit soms uren bij zijn kast. 'Dan kijk ik hoe bijen samenwerken, naar het geheimzinnige wat in de kast plaatsvindt. Ik snap er niks van. Je hoopt steeds dat je er iets meer van gaat begrijpen.'

Volgens Wouter is het raadselachtige gedrag van bijen precies wat het imkeren zo verslavend maakt. 'Sommige imkers gebruiken de bijen ook weleens als excuus hoor', zegt hij grinnikend. 'Even weg bij vrouw en huis.'

De imkerij heeft een nieuwe hobby: het houden van bijen op daken. Het is een medicijn voor gestreste stedelingen en dolende dertigers. En goed voor hun gele vrienden: een stad bij presteert beter door de gevarieerde natuur in de stad en de afwezigheid van pesticiden. Leraar en reclamemaker Brian McCallum begon in 2006 met één kast in zijn achtertuin in hartje Londen. De liefhebberij resulteerde in het schrijven van twee boeken en de oprichting van de organisatie Urban Bees, waar jonge Londenaren leren hoe ze bijen kunnen houden in stadstuinjes en op de daken van hun huizen. In New York hielden imkers, overwegend kunstenaars, verdekt in hoeken en in de schaduw, al jaren bijen op daken van kantoren en flats, voor het imkeren daar in 2010 werd gelegaliseerd.

Het dak op

Gemma Reker (71) houdt bijen in Amsterdam. 'Wanneer onweer nadert, zijn de diertjes vaak wat geprikkeld.'

Bijen houden doe je zo

Stap 1 Ga op cursus. Ieder moment van het jaar mee te beginnen en te vinden op de website van de Nederlandse Bijenhouders Vereniging (NBV): www.bijenhouders.nl. Een cursus duurt een half jaar en kost ongeveer 150 euro. Het houden van bijen is overigens niet gevaarlijk. De bij, die sterft als hij steekt, is van nature totaal niet in de mens geïnteresseerd.

Stap 2 Neem een volk. Volgens de traditie geeft een oudere imker je een volk cadeau. Schaf zelf een basisuitrusting aan. Een kast (duurt, 100 à 150 euro), een serie ramen voor in de kast, een imkerpak, handschoenen, een broker of pijp (van tabaksrook worden bijen rustig) en wat beitsels om je kast mee open te maken. Vaak kunnen deze spullen voor een

zacht prijsje bij een plaatselijke imkervereniging worden aangeschaft. Winkel en walhalla voor imkers Het Bijenhuis in Wageningen verkoopt naast een grote serie basispullen de nieuwste snufjes op imkergebied.

Stap 3 Kies een plek. Er moeten genoeg bloeiende planten, bomen en struiken zijn. Kan bijvoorbeeld in de achtertuin, op een volkstuinencomplex of terrein van een plaatselijke imkervereniging. Let op gemeentelijke verordeningen: soms dient een bijenkast in de bebouwde kom op minimaal 3 meter afstand van de buren te staan.

Stap 4 Onderhoud de bijen. In het bijenseizoen, tussen het prille voorjaar en late najaar, afhankelijk van de temperatuur, bekijk je ongeveer eens in de twee weken de kasten.

Hebben de bijen genoeg voedsel? Zijn ze tevreden? Gemiddeld nemen imkers per bijenseizoen twee keer honing af. In het voor- en najaar bezoek je de bijen vaker. Het voorjaar is drukker door de vorming van bijenzwermen: het uitvliegen van een oude of pasgeboren koningin met haar werksters op zoek naar een nieuw onderkomen (per kast woont slechts één koningin). De imker vangt de zwerm, die vaak bij of op een tak of struik gaat zitten, en stuurt deze naar een nieuwe kast. In het najaar worden de bijen extra gevoed met suikerwater en behandeld tegen ziektes en mijten. 's Winters blijven de bijen binnen vanwege de kou. Maak dan de lege kasten en ramen schoon.

Stap 5 Geniet van de honing!